

ANTROJI DALIS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

D R A U G A S

Saturday supplement

1994 m. kovo mėn. 19 d. / March 19, 1994

Nr. 55(11)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Eini su dešine — vilies ir bijai

Tu Urale, motinėle,
Tevs jau šaltuos kapuos...

Iš partizanų dainos jauti tą neviltingą, liūdesį ir kančią pokario metais. Požiūris į tą dešimtmetį tragiską laikotarpį paveikė šandien Lietuvos politinę dešinę remiančius žmones. Panašiai, kaip ir 1991 metų sausio kova ir išgyvenimai, kada sovietiniai tankai puolė užgniaužti mūsų nepriklausomybę. Visai galima interpretuoti dešiniųjų elgesį ir jį vertinti, tačiau politinis jų nusiteikimas yra jiems savitas labiau dėl jų santykių su buvusiais komunistais, negu dėl jų pažiūros į krašto valdymą. Pokario okupacijos laikų ilgiametis nepasitikišimas lietuviais komunistais paliko savo žymes apie tą laikotarpį ir mūsų literatūroje:

„Toks ten ir lietuviai — svetimau raugu užaugtas dar aršesnis už patį liuciperį“ (Iš Jono Mikelinio apysakų rinkinio *Paskutinė korta*, Vilnius, 1993).

Dauguma dešiniųjų politikų ir šiandien sutiks su 1949 metų partizano Džuko raportu apie tuometinį žemės ūkį: „Po šešerių metų aktyvaus priešinimosi šandien kaip niekad ankščiau iškilo kiekvienam ūkininkui prieš akis didelė grėsmė būti įtrauktam į kolchozines vergijos jungą. Jėga, prievarta ir apgaulė neprivertė daugumos ūkininkų Dainavos apygardos erdve stoti į kolchozus, ir ypač ten, kur reikėsi stipresnė partizanų veikla“ (*Laisvės kovų archyvas*, 1993 Nr. 6). Dabar žinome, kad lietuvis ūkininkas galutinai pralaimėjo.

Šių įvykių apibūdinimas visai kitaip skamba 1993 metais, atėjęs iš žemės ūkio ministerijos (*Lietuvos žemės ūkis*, knygėlė): „Iki Antrojo pasaulinio karo buvo apie 306 tūkst. valstiečių ūkių (įskaitant iki 1 ha). 1940 m. paskelbus žemę bendraliaudine nuosavybe, padaryta pradžia keičiant valstiečių požiūrį į žemės kaip pastovios ir neliečiamos privatinės nuosavybės formą. Kryptingą Lietuvos valstiečių gyvenimą ardė karo ir pirmieji pokario metai. Ištinė kolektyvizacija įvykdyta 1948-1952 m.“ Tai neįtikėtina leninistiškai dar šandien skambanti kalba tos šalies nomenklatūros, kuriai taip sunku pakeisti savo galvojimą ir

atsikabinti nuo praeities įpročių bei išsireiškimų.

Užtat Alfonsas Bukontas (*Tėvynės sargas*, 1993 Nr. 1) teigia, kad valdančioji inteligentija — nomenklatūra ėjo į mitingus, rėmė tautinę revoliuciją, nacionalinį išsivadavimą, bet tikėjosi ir toliau tęsti krašto valdymą. Landsbergis pasielgęs ne pagal numatytas žaidimo taisykles, pareikalavęs pakeisti viską ir atkurti žmogiską vertybę, kurias inteligentija buvo praradusi. „Ir kai ta struktūra sugriuvo, inteligentija pajuto, kad yra neva neberekalinga. Atsidūrė erdvėje, kur reikia atsakyti už viską. O tam nebuvo pasirėngusi. Ir dabar ji mieliai grįžtų į tą patį komunizmo šešėlį, nes ten ji buvo saugi. Ji nepasiruošusi būti laisva, atsakyti už tai, ką rašai, kuri, ką mąstai... Čia ir yra didžiausia inteligentijos tragedija, kad ji savo esme buvo sovietinė. Kitokios nebuvo“.

Panašiai pažymi ir krikščionių demokratų *Tėvynės sargo* ir *Apžvalgos* vyriausia redaktorė A. V. Škiudaitė: „Skaudžiausia, kad kaip tik inteligentija, kuri labiausiai galėjo ir turėjo įvertinti V. Landsbergį, pirmoji pradėjo jo nesuprasti. Netiesa, kad V. Landsbergis pralaimėjo kaimė. Kaimui nuomone padėjo suformuoti „visada opozicijoje“ esantys inteligentai. Ne aš viena pastebėjau, kad šandien inteligentai pritvinkę pykčio, prasidėjusio atskilinėjimais nuo Sąjūdžio, kar-tu ir nuo V. Landsbergio“ (*Tėvynės sargas*, 1993 Nr. 1).

Centro mėginimas sutaikyti vieną pusę su kita nepavykęs, pagal A. V. Škiudaitę, nes „Negalima sutaikyti budelių su aukomis, nors gal ir labai grubiai pasakyta“. Nepriklausantieji visus kritikuoja, bet geriau eina tarnauti karijai pusei, nes esą tarnauti dešiniams jiems prasta. „Kol neišeis aukų karta ir budelių karta, tol mėginimas sutaikyti bus amoralus“.

Vytautas Landsbergis, ten pat cituojamas (*Tėvynės sargas*, 1993 Nr. 1), sakosi, „Aš nenorėčiau apibendrintai kalbėti apie inteligentiją arba nusivilti ja“. Skaudžiausia atrodo jam, tai „keistas fenomenas Lietuvoje. Bet kokiam gandai, ypač blogam ar šmeižiančiam gandai, absoliučiai tikima. Atrodo, jie tokie naivūs, tie žmonės, kaip vaikučiai, kurie (Nukelta į 3 psl.)

Lietuvos mokslininkų darbų citavimas pasaulio literatūroje

ONA VOVERIENĖ

Pastarųjų metų mokslo tyrimų konferencijose dabartinė postkomunistinių šalių mokslo būklė apibūdinama kaip tų šalių „mokslo saulėlydis“, kaip Europos kultūros dekadanso tąsa, genialiui numatyta ir moksliskai pagrįsta dar 1922 metais vokiečių filosofo Oswald Spenglerio veikale *Der Untergang des Abendlandes* (1918-1922).

Lemtinga prielaida Europos kultūros saulėlydžiui buvo sparčiai besivystanti civilizacija, vėliau pavadinta mokslinės techninės revoliucijos vardu, kuri neaplenkė ir Lietuvos. Šandien, žiūrint jau iš laiko perspektyvos, vienareikšmiškai ją įvertinti sunku. Šalia jos teigiamų rezultatų, pažangių gamybos technologijų ir technikos, jos sukurtų gerų ir patogių daiktų buičiai turime ir kitas pasekmes — nuniokotą visų postkomunistinių šalių ekonomiką, užterštą gamtą, sujauktą žmogaus dvasią. Kaip teigia Lietuvos filosofas A. Vaisvila, svarbiausiu mūsų visuomeninės dvasios bruožu tapo polinkis vartoti, aplenkiant kūrėjų (Mokslo Lietuva. — 1993. — N. 4 63).

Paradoksaliai, kad Lietuvai atgavus nepriklausomybę, jos mokslas atsidūrė ypač sunkioje būklėje. 80% susijęs su Rusijos mokslo bendromis programomis, tarp jų ir militaristine tematika, Lietuvos mokslas nepriklausomos Lietuvos ir jos nepriklausomo mokslo situacijai nebuvo ruošiamas, buvo „užkluptas“ staigiai ir netikėtai. Ilgus sovietmečio dešimtmečius Lietuvos mokslas, vairuojamas svetimos rankos pagal TSKP socialistinio planinio mokslo modelį ir jos programą nuo suvažiavimo iki suvažiavimo, nemastė apie savo ateitį. Jis tos ateities neturėjo.

Lietuvai atgavus nepriklausomybę, jos mokslas, kaip teisingai diagnozavo V. Vyšniauskas, atsidūrė „politinių problemų periferijoje“ (Mokslo Lietuva. — 1993. — N. 6 65), buvo užmirštas, kaip buvo visą penkiasdešimtmetį, taip ir liko komunistų (vėliau pasivadavusių LDDP) rankose (nuo pat pirmosios Lietuvos nepriklausomybės dienos ir iki šiol mokslo komisijai Seime vadovauja kraštutinių kairiųjų pažiūrų profesorius Bronius Genzelis).

Nereikia įrodinėti (mokslo istorijoje tai jau šimtus kartų įrody-

ta), kad moksle pats stipriausias instinktas, pranokstantis kartais protą ir išmintį, yra grovimo instinktas. Nevaldomas jis įgyja sprogstančios bombos jėgą. Netgi tokiam santūriam filosofui, kaip Arvydas Šliogeris, tarsi dvasios šauksmas prasiveržė: „Grovimo instinktas vis labiau išstumia kūrybos instinktą. Technikos išugdytų barbarų masė auga stubinančiu greičiu. [Lietuvą atėjo barbaro valanda]“ (Dialogai. — 1992 lapkričio 20). Vyksta spartus intelekto, kūrybos nereikalingumo, inteligentijos eliminavimo iš aktyvios visuomeninės veiklos procesas (Mokslo Lietuva. — 1993. — N. 4 63). Lietuvos moksle sunaikintos mokslo valdymo struktūros — Lietuvos aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerija ir Mokslų akademija, kaip mokslo valdymo ir koordinavimo institucija; kainoms didėjant šimtus kartų, honorarai mokslininkams už jų publikuotus darbus indeksuoti 10 kartų; mokslininkų atlyginimų vidurkiai bendroje atlyginimų vidurkių lentelėje priešpaskutinėse vietose, bibliotekos neturi lėšų užsakyti mokslinei literatūrai ne tik iš Vakarų, bet už jį iš Rytų; kai kurioms mokslo šakoms, sakysim, mokslo tyrai, mokslinės informacijos mokslams ir bibliotekininkystei neužsakoma nei vieno leidinio; nefinansuojamas naujų mokslinių leidinių steigimas; mokslininkai neturi kur publikuoti savo darbų, mokslinių žurnalų nėra, o už knygų leidybą turi patys sumokėti. Lietuvos mokslas nuo 1991 metų pradeda mirti. Valstybinis mokslas finansuojamas vos 0,9% nuo nacionalinio biudžeto išlaidų.

Lietuvos mokslo ir studijų įstatyme paskelbta atgimstančio laisvos Lietuvos mokslo pagrindinė nuostata — orientacija į kūrybišką asmenybę. Tačiau ta nuostata kol kas tik deklaruojama, o ne realizuojama. Stengiamasi išsaugoti esamą mokslinį potencialą (1992 m. Lietuvoje mokslo ir mokslo aptarnavimo srityje dirbo 24,512 žmonių, 1985 m. — 28,516), o ne tobulinti jo kokybę, didinti jame laisvųjų mokslininkų skaičių, integruoti jų kūrybą į pasaulio mokslinės informacijos srautus. Šandien bendroje Lietuvos mokslo potencialo struktūroje tik 23,1% laipsniuoti: 722 habilituoti daktarai ir 4,951 daktaras (2,220 mokslų kandidatai dėl žemų atlyginimų ir kitų nepalankių sąlygų iš mokslo tiriamojo darbo pasitraukė. Mokslinių struktūrų bei mokslinio potencialo ir jo mokslinių rezultatų kiekybinių parametru ir jų kokybės analizė palikta savi-eigai.

Lietuvos mokslo pertvarkai reikia, kad būtų nustatytos jau atgyvenusios Lietuvos mokslui jau nebetinkamos struktūros ir kuriamos naujos, sudarytos iš efektyviausių dirbančių mokslininkų, turinčių įtaką mokslo raidai. Nepriklausomos valstybės nacionalinis prestižas yra glaudžiai susijęs su jos mokslo prestižu pasaulyje. Vienu iš populiariausių mokslo darbų pripažinimo ir

Vilniaus universitetas — Šarbievių kiemas.

Z. Kazėno nuotrauka

jų įtakos mokslo raidai nustatyti metodais visame pasaulyje pripažintais mokslinių citatų analizės metodais. Mokslinės citatos — tai specifinė mokslo kalba, rodanti kokią informacinę aplinką vyko tyrimo procesas, kokios teorijos, idėjos, faktai ir metodais remiantis buvo sukurtos naujos žinios. Tai objektyvi pačių mokslininkų rašoma mokslo istorija, atspindinti svarbiausius atitinkamų laikų mokslo laimėjimus.

Mokslinės citatos parodo: — mokslininko idėjų ir darbų paplitimą pasaulyje; kokiose šalyse ir kontinentuose dominasi jo darbas; kas? kokiame kontekste? kaip? (kritikuodamas ar teigiamai vertindamas) cituoja jo darbus? kokią įtaką mokslo raidai turi jo darbai ir iš to išplaukianti išvada, koks to mokslininko vaidmuo mokslo šakos raidoje ir kokia jo vieta mokslinio socialinio hierarchinėje sistemoje; mokslininkui — citavimas — tai lakmuso popierelis jo kūrybinėje laboratorijoje, parodantis, ar jis teisingai pasirinko savo mokslinę kryptį, ar ji suprantama amžinai, ar jo idėjos turi perspektyvą ir kokia imanoma jų tolimesnė raida.

Citavimo analizė yra vienas iš svarbiausių mokslotyrinių metodų mokslo valdymo institucijai, mokslinio tyrimo organizacijai ir kolektyvui. Jis parodo: valstybės mokslo prestižą tarptautiniuose mastuose; valstybės mokslo indėlį tarptautiniame mokslo fonde; valstybinių pastangų mokslui vystyti efektyvumą; valstybinių mokslo institucijų efektyvumą, prioritetines savo aktualumu pasaulio mokslams kryptis; tarptautinio bendradarbiavimo ir idėjų integracijos galimybes ir procesus; žymiausių mokslininkų pasaulio mastu, svarbiausius mokslo šakos leidinius bei optimalius integravimosi į pasaulio mokslą kanalus ir t.t. Citatos — tai svarbiausių mokslo laimėjimų žemėlapis, jų istorija, rašoma pačių mokslininkų, objektyviausiai atspindinti atitinkamo laikotarpio situaciją.

Lietuvoje yra nemažas idrįs šioje srityje. Atliktos kelios dešimtys tyrimų, apgintos kelios disertacijos, paskelbta per 100 mokslinių straipsnių.

Citavimo analizės metodas ypač populiarus tapo po 1963 metų, kai Philadelphiaje buvo pradėtas leisti „Mokslinių citatų indeksas“ — Science Citation Index. Deja, Lietuva niekada jo neturėjo ir nevertino.

Reikėjo važiuoti į Maskvą savo lėšomis ir savo laisvalaikį, siekiant pasinaudoti jos teikiama galimybėmis. Lietuvoje „Science Citation Index“ buvo naudojama techninių sprendimų patentinei ekspertizei, jų paten-tabilumui pasaulio mastu nustatyti, kai kurių mokslo šakų istorinei raidai tirti, perspektyviusiems mokslo šakų kryptims nustatyti, mokslinėms mokykloms ir „ne-matomiems kolektyvams“ tarptautiniu mastu nustatyti, Lietuvoje mokslininkų idėjų paplitimo geografiniai identifiuoti, mokslinės informacinės veiklos efektyvumui tirti, Lietuvos mokslinėms mokykloms identifiuoti ir t.t. Išanalizuotas 596 Lietuvos mokslininkų citavimas pasaulio literatūroje 1945-1990 metais.

Didžiausio pasaulio mokslininkų dėmesio sulaukė Lietuvos fizikų darbai. Net 19 iš jų rodyklėje „Science Citation Index“ įregistruoti 100 ir daugiau kartų: A. Juozas — 592 kartus, J. Poželos — 474, V. Straizis — 393; R. Baltramiejūnas — 318; V. Vainago — 317; J. Vaitkus — 264; J. Grigo — 234; V. Dienio — 219; V. Bareikio — 213; A. Šmionto — 157; A. Matulionio — 145; R. Brazio — 151; R. Karazijos — 134; S. Ališausko — 123; A. Šileikos — 103; A. Matulio — 102; J. Višta — 117; A. Bolotino — 98; E. Montrimo — 94, etc.

Pasaulio chemijos literatūroje cituoti daugiau negu 100 kartų ir 8-į Lietuvos chemikų darbai: P. Norkaus — 319 kartų; J. Matulio — 205; J. Kulio — 158; L. Rastelienės — 145; D. Poškaus — 140; B. Juodkos — 118; P. Buckaus — 112; G. Rozovskio — 108; V. Daukšo — 107, R. Slizio — 84, etc.

Biologų: A. Janulačio darbai pasaulio literatūroje buvo cituoti 433 kartus, jo mokinio V. Butkaus — 234; M. Petrušytės — 170; L. Griniaus — 161 (tik 1980-1984, kiti metai netirti), S. Klimašausko — 128, A. Jasaičio — 195, B. Griniuvienės — 125, etc.

Iš Lietuvos matematikų daugiausia cituoti: B. Grigelionis — 196 kartus, J. Kubilius — 169, V. Statulevičius — 141, V. Paulauskas — 141, A. Bikelis — 94, etc. Pasaulio medicinos literatūroje plačiai naudojami ir pripažinti Z. Januškevičiaus darbai. Jie rodyklėje „Science Citation Index“ įregistruoti 435 kartus, J. Brėdikio — 290; D. Žemaitytės — 141; J. Blūzo — 102; A. Baubiniūnės — 73, A. Lukoševičiūtės — 70, J. Kupčinskio — 65, etc.

Iš technikos specialistų daugiausia cituojami precizinės vibracioninės mokslinės mokyklos įkūrėjas akad. K. Ragulskio darbai — 111 kartų ir L. Telksnio — 76. A. Avizienio darbai pasaulio literatūroje iki 1990 metų buvo cituoti 584 kartus.

Lietuvos mokslininkų darbų citavimo „geografija“ labai plati. Akad. A. Jucio darbai buvo cituoti JAV, Anglijoje, Vokietijoje (dar tada VDR ir VFR), Olandijoje, Švedijoje, Kanadoje, Danijoje, Prancūzijoje, Italijoje, Vengrijoje, Lenkijoje bei Taivanyje, Dienio — 10 valstybių, A. Jasaičio ir B. Griniuvienės — Olandijoje, Danijoje, TSRS, Šveicarijoje, JAV, A. Janulačio — TSRS, Anglijoje, Vokietijoje, Prancūzijoje, Olandijoje, Japonijoje; P. Norkaus — TSRS, Japonijoje, Olandijoje, Prancūzijoje, Kanadoje, Švedijoje, Indijoje ir t.t.

Tarptautinis pripažinimas mokslininko biografijai yra vienas svarbiausių įvykių. Deja, pelnytį jį labai sunku. Nustatyta, kad iš 100 publikacijų yra cituojamos ir patenka į mokslo aukso fondą tik 15-16. Todėl citavimas yra mokslininko inšas į mokslo raidą pripažinimas. Pasaulio literatūroje jau susiklostė tradicija, kad mokslininkas pripažintamas tarp-

Šiame numeryje:

Viltys ir baimės dėl dešinės • Lietuvos mokslininkų darbai pasaulyje • Vytauto Volerto apybraiža • Robert Frost (1874-1963) poetinė vaizduotė • Robert Frost eilėraščiai • Laiškai iš Vilniaus (12) • „Nuodėmingas angelas“ Čikagoje • Nuomonės ir pastabos

Vytautas Volertas

Kaimynai priešais

Kaimynai antroje gatvės pusėje buvo tvarkingi, tylučiai, tokie ir liko. Kai gyvenimo srovėle pasaulin nuplukdė jų vaikus, namas priešais mūsų langus dar labiau apniuko. Tik iš rytais pakeltų garažo durų suzinodavome, kad naktį ten neatsilankė jokios nelaimės.

Tos garažo durys prasizdavo labai anksti, vos pradėjus švisti. Taip ir tvoksdavo į mūsų akis iš jų prasiveržusi, visą naktį uždaryta buvusi tamsa, kai į ten mieguisti pažvelgdavome. Įsidienojus buvo galima ir kaimyną įžiūrėti, garažo viduje tyliai šmėkšiojanti, lyg amžinai bausmei pasmerktą vaiduoklį.

— Žinai, man nejauku, — anksčiau sakydavo žmona. — Ko jis ten paslaptinai šliaužioja?

Dabar jau suprantame. Bet pradžioje moteriškas jautrumas turėjo nemažą pagrindą šiam baikištam nusistebėjimui.

Kai atsikėlėme čia gyventi, pasikvietėme aplinkinius susipažinimui. Atėjo iš kairės ir iš dešinės, atėjo į mūsų kiemą savo kiemais atsiėmę, tik priekiniai nepasirodė. Ką darysi. Gal buvo iš anksto nutarę žuovauti, gal pas gimines į krikštynas ar laidotuves nuvyko. Žmogus savo planuose — kaip musė voratinkly. Įkliuvęs nepasprunka. Todėl laimingiausiai sukasi tie, kurie negalvoja, ką už valandos veiks. Šmukšteli vienur, šokteli kitur. Ar ne taip žvirbliai skraidė? O jie nei sėja, nei pjauna.

Tada pasidinėjome su amerikiečiais, pasiūpyjome vieni kitiems ir kitą dieną, vos praverus duris, jau šaukė kaimynai: „Hello! How are you?“ Taip ir gyvenome laimingai su hello, kol vieną rudenį neatbėgo išverstomis akimis žmogus iš kiemo pusės ir nepradėjo bartis:

— Ką galvojate? Norite mus užmušti?
— Kodėl norėtume? — nustebe gražiai paklausiau, nes suprantu, kaip reikia mandagiai išsireikšti.

— Virš mūsų galvų kabo įrodymai!
— Kokie įrodymai? — susirūpinau.
— Jau seniai juos pastebėjau, net policijos patarimo klausiau, tik ji tol pirštų nekiša, kol nemato lavono.
— Paaiškink tuos įrodymus.
— Matai? — tiesė pirštą kiemus skiriančios tvorėlės link. — Išdžiūvus, supuvęs medis ant mano kiemo iš tavo pusės linksta. Luš ir bus baigta kam nors iš mūsų šeimos.

Iš tikrųjų jis tarė teisybę. Tą medį nukirtau, bet negalėjau pamiršti kaimyno pyktio. Kodėl gražiojo neįspėjo. Daugiau nei aš jam sakiau hello, nei jis man sakė.

Galėtume ir su kaimynu iš kairės nekalbėti, jei pasiduotumėme žmonos valiai bei jos skundui:

— Tas senbernis yra baisus šiukšlininkas. Ko pas jį nepridėta...

Žinoma, taip buvo ir taip atrodė. Iš mūsų kiemo matėme krūvas surūdijusių vielų, startas supuvusių malkų, kelias metalines statines.

— Nespėja žmogus, vienas gyvena.
— Nespėja! Tas pačias atmatas kilnoja iš vienos vietos į kita. Nueik ir pasakyk, kad susitvarkytų. Visi, kas pas mus ateina, tuojau jo sąvartyną pastebi.

— Neisiu ir nesakysiu! — tvirtai pasipriešinau. — Ir tu neprasižiok. Lai būna, kaip yra. Nesikivirkykime su kaimynais.

— Kas mums iš tų kaimynų, dėl kurių krinta nuosavybės vertė?

— Žmonės privalome gerbti ir suprasti, kad kiekvienas gyvena savaip.

— Gerbiu, tik nemėgstu šiukšlių. O tu mane visur mokai... Gal dar priminsi demokratiją, liberalizmą?

— Ir ten yra šiukšlių, bet pakenčiame. Kad žmoną prilaikytum, nuo prasiveržimų, pasodinau aukštų krūmų. Šiandien kaimyno kiemo jau nematome ir nuoširdžiai sveikiname, per krūmų viršūnes rankomis mojuodami.

O iš priekinių — per kelerius metus nei džiaugsmo, nei rūpesčio. Per kelerius metus. Dabar santykiai yra pasikeitę. Itakos turėjo mūsų šuo, didelis aktyvistas. Kol yra prižiūtas, su visais draugiškas ir malonus, bet kai pasprunka laisvėn, daužosi į visas puses, rekoštuojasi, beveik pasiūta. Taip mūsų kaimynas iš antros pusės ir atvedė kartą pabėgusį šunelį, už dirželio sugriebęs. Gyvulys net krioje besiblaškydamas, nuo smaigimo nesugriebdamas oro.

— Atrodo, bus Jūsų, — ramiai tarė žmogus kaip visi kiti, nei aukštas, nei plonas, paprasto veido. Vėliau patyrėme, kad tai esąs grynakraujis amerikietis, kilęs kažkur iš Montanos valstijos.

— Mūsų! Mūsų šis pasiutėlis.

— Ne pasiutėlis, visai malonus. O laisvės kiekvienas trokšta.

— Gal vidun užeisite?

— Kad ne. Visokių darbų turiu prisigaudęs, — ir nuėjo per gatvę į savo garažą juodu-

jančias žiotis. Bet nuo tos dienos jau ir su jais sveikindavomės, tą patį hello per gatvę svaidydami. Vieni atkrito dėl išdžiūvusio medžio, kiti prisidėjo dėl palaido šuns. Žmogus niekada neišsiaiškino, kodėl atsiranda bičiulystės arba dėl ko jos išsiterpa. Žiūrėk, vienas tau paslaugus ir mandagus, bet ir lieka vien paslauga su mandagumu, traukus nejučiant. Kitas gal grubesnis, dėl tavęs nešoka ugnin, tačiau mielai į sutinki, kalbiesi. Bičiulystė yra panaši į voratinklį. Iš niekur atsiranda, nematoma painioja ir nejučiom nutrūksta, jei pertempi.

O vieną dieną žmona į namus parnešė staigmeną:

— Žinai ką? Ji lietuvių kilmės!

— Kas lietuvių kilmės?

— Nesupranti, apie ką kalbu? Tiek nesuorientuoti... Ji, kitoje gatvės pusėje, priešais mus.

— Negali būti!

— Jam sakau, o jis 'negali būti'... Net lietuviškai truputį kalba. Netyčia sutikau krautuvėję ir man tuojau „Labas!“.

— Tai bent!

— Tai bent. Tiek laiko gyvenome ir nežinojome.

— Nebuvo kaip žinoti, nekalbėdavome, — teisinausi pats sau. — Ką ji daugiau sakė?

— Ką sakys? Persimetėme keliais žodžiais ir išsiskyrėme. O žmonių krautuvėję! Prie kasos visą pusvalandį sugaišau.

Ką galėjau pridėti? Jei sugaišo, tai sugaišo. Bet nuo dabar žmoną kartais matydavau vidury gatvės su kaimyne stoviniuojant ir šnekučiuojant. Kai negalėdavau išvengti, — pavyzdžiui, sėdant į automobilį kur nors važiuoti, — priedavau ir aš, mandagumo priverstas. Juk nesiskverbsi pro šalį neamtelėjęs.

Taip pamažu vilkom švieson kaimynus supusią mistiką. Pirmiausia išsiaiškinome, kodėl jie mūsų vengė.

— Aš nenoru su lietuvišiais, — Adėlė, ta mūsų kaimynė priešais, iš karto pasakė. — Man labai sopa. Bet jūs esate 'nice' žmonės.

Šitai apsidžiaugėme jos lietuviška kilme. Daugiau neklausinėjome, nes buvome 'nice' žmonės. Be to, jos kietas pasisakymas mums žadą užėmė. Net pagalvojome, ar verta su jais bendrauti. Kas iš to, kad mes 'nice' žmonės, o visi kiti lietuviškai negerbi? Bet kaimynai nesiliovė mus kalbėti. Taip ir garažo paslaptis išaiškėjo. Adėlės vyras mėgo senienas, buvo Dievo apdovanotas geromis rankomis ir darbštumu. Jei ką įdomaus užtikdavo, tempdavosi namo ir taisydavo, garaže dirbtuvėlę įsirengęs. Taisydavo palengva, atsargiai. Štai kodėl ji matydavome slampinėjanti, o iš tolo atrodėdavo, kad ten be tikslo šlaistosi. Ir ko jis neturėjo! Medinį dviratį, šimtmetinę kavai malti mašinėlę, primitivų virdulį, kalvės dupleles. Vis kas blizgėjo ir veikė.

— O tu net kambario negali išdažyti, — liūdnai atsiduso mano žmona. Jos skausmo negalėjau paneigti. Tik pasakiau, lyg dėmesio nekreipdamas:

— Žmonės ir darbai turi vieni kitus atitikti. Kaip skrybėlės. Ne visos derinasi prie veido.

— Todėl tu skrybėlės niekada neturėjai. Tau jokia netinka.

— Man nereikia medinių dviračių ar kitokių žaislų. Tinginiu mane laikysi, ką? Nesimėtyk žarijomis! Jei tarp sausos žolės nukris, taps liepsna. Geriau jų nemėtyk.

— Mėtau ne į sausą žolę, o į skystą vandeni.

Nutilau, nes karščiudamasis visada pralaimėdavau. Pyktelėjęs išsitarėdavau, „Tylek, padarysiu, įrodysiu!“ ir vėliau reikėdavo pažadą vykdyti...

Mūsų draugystė per gatvę nenutrūko. Kai jis vieną dieną, garazan pasikvietęs, pademonstravo juokingai atrodantį kūdikio vežimėlį, kuriame kažkada spardėsi turtingųjų vaikiai, Adėlė iš garažo nuėjo vidun ir grįžo, kažką rankose atsargiai nešdama.

— Ir aš turiu senų daiktų.

Man net rankos virptelėjo. Tai buvo Valančiaus „Aukso altorius“, beveik naujutėlis, kietais viršeliais, su užraktu. Nors kampa jau rietėsi, bet užraktas, vidury pritaisytas, knyga laikė tvirtai suspausta. Supratu, kad ten surašytų maldų niekas dažnai neskaitė.

— Papės, — paaiškino Adėlė, o aš, entuziastingai pakurstytas, išsižiojau:

— Gal kokiam muziejui dovanotumėte? Būtų galima net atsiųgti.

— No, no! — nusigando. — Tai viskas, ką iš jo gavau. Papė šitą knygą iš Lietuvos atsivežė.

Taip ir liko „Aukso altorius“ pas Adėlę, o mes, progai pasimaišius, vis šnekteldavome su jais. Visomis savo galimomis Adėlė bandė išsireikšti lietuviškai ir kartais panaudodavo tokius žodžius, kad jaunesnis žmogus galėtų raudoni nusiplieskti. Bet mes... Senelius gėda

Robert Lee Frost (1874-1963)

TVOROS TAISYMAS

Yra kažkas, kas nemėgsta tvoros,
Kas bruka po savim gurvuočius,
O nuo viršaus sviedžia gumulus saulėn,
Ir daro skyles išsų dviem pralįst.
O kitas dalykas — medžiotojų darbas:
Aš pasekiau juos ir kai ką pataisiau,
Kur jie nepaliko akmens ant akmenų,
Išgaminiojo zuikį jie iš jo slėpynės
Išlikti skalikams šunims. O tos skylės,
Kas matė, girdėjo, kaip jos atsirado.
Bet mes jas pavasario metą atrandam.
Sakau tai kaimynui, kuris už kalvos;
Ir sutartą dieną pagret einam mes,
Užsiveriam tuorą ir vėl kaip pirma,
Ir einam laikydami tuorą tarp mūsų,
Ir atlaužos krinta ant mūsų abiejų.
Jos lyg kepalai, kitos kaip kamuoliai,
Gudrybės čia reik, kaip jas išbalansuot.
„Stovėk, kur esi, kol nugaram apsigrėšim“.
Mums pirštai pavargsta taip besidarbuojant.
O, tai jau kitas žaidimas lauke.
Šalimais jų vienas. Ir daugiau paaiškėja:
Jisai tai pušis, o ašai obelis,
Ta obelis niekad neis skersai kelio,
Nees po pušim ir jo skujų, sakau jam.
O jis: „Kur geros tuoros, geri ir kaimynai“.
Pavasaris gundo mane ir aš galvoju,
Kai jam galėčiau įbrukti į galvą:
„Kodėl daro jos kaimynus gerus? Gal karvių
Yra ten? Bet karvių tik jau nematau.
Statydamas tuorą, norėčiau žinoti,
Ką užtveriu ir ką atitveriu,
Ir kam gi norėčiau aš pasipriešinti.
Yra kažkas, kas nemėgsta tvoros,
Norėtu ją griauti. Sakytai, tai „elfai“,
Bet ne visiškai, ir būtu geriau,
Jei pats pasakytų. O jis, kaip matau,
Po akmenį rankose nešasi,
Suspaudęs tvirtai, akmenis amžiaus laukinys.
Jis eina patamsy, kaip man atrodo,
Ne vien tik mišku ir medžių šešely.
Jis neina pasukęs savo tėvo pamokymą,
Ir sako, laikydamas savo išmanymo:
„Kur geros tuoros, geri ir kaimynai“.

TELEFONAS

„Kai aš buvau išėjęs, kaip man įprasta,
Iš čia šiandieną,
Jau buvo metas
Toksai tylus,
Jog pasilenkdamas į gėlę
Tave aš išgirdau.
O, nesakyk, kad ne, nes išgirdau, kaip pasakei —
Kalbėjai nuo gėlės palangėj —
Gal dar meni, ką pasakei?“
„Bet pasakyk pirmą, ką pats gi išgirdai“.
„Atradęs gėlę ir nugines bitę,
Aš galvą palenkiau žemyn
Ir liedamas gėlės stiebėlį
Klausiau ir išgirdau aš žodį —
Koki gi? Gal vardu šaukai mane?
O gal sakei —
„Ateik“ lyg sakė kas. Girdėjau pasilenkęs“.
„Gal tai ir pagalvojau, tik negarsiai“.
„Štai aš ir atėjau“.

MEDIS PRIE MANO LANGO

Medi prie mano lango, medi lange,
Kai artėja naktis, aš užveriu jį:
Bet tenebūnie uždangos, dievaži,
Tarp tavęs ir manęs.

Miglota svajonė, nors iš gilumos,
Ir kam skirta ne temdyt, o išsisklaidyt, —
Jūsų žodžiai lengvi, nors ir garsiai tarti,
Gilūs ne visados.

Bet, medi, tave audroje aš mačiau,
Ir jei tu esi matęs miegant mane,
Tai matei ir tokiam klaukume,
Kai dar tik išlikau.

Tą dieną ji suglaudė galvas mūs abiejų,
Lemtis taip vaizdavoši ją,
Kovot tu turėjai lauke audroje,
O aš — savo viduj.

SUSTOJIMAS MIŠKE ŽIEMOS METU

Žinau gerai, kieno tie medžiai bus,
Prisimenu ten kaimo jo namus;
Kad aš sustojau čia, jis nematys,
Neg saugot miško bristų per sniegus.

Arklelis mano, tartum stebis jis,
Ko stojam čia, kur ūkio nėra išvis,
Tik medžiai, ežeras tik po ledu
Šituo tamsiausiu vakaro metu.

Supurto žvangančius jis pakinktus,
Lyg klausyt, ar čia nepaklysta bus?
Nei aidi garsas čia koksai,
Tik vėjo dvelksmas, snaiguolių pūkai.

Mieli tie medžiai, tamsūs, ir snieguos,
Bet pažadą išpildyti tikiuos:
Kol migsiu, mylių daug sukart reikės,
Kol migsiu, mylių daug sukart reikės.

MALDA PAVASARI

O, duok mums pasidžiaugt dieną žieduota,
Bet ir neleisk iš anksto jau galvoti
Apie netikrą derlių; mus laikyk
Paprastume, šiam metui sravint tykiai.

O, džiugink mus labiau sodu baltuoju
Nei lobiais dieną, dvasiomis tamsą jau;
Duok būt laimingiems su laimingom bitėm,
Kurios spietum medžius žieduos apspitė.

Ir padaryk laimingus su paukštyčių,
Kuris staiga sugieda virš tų bičių,
Lyg iš padangių kristų meteoras,
Kurį neliest gėlės sulaiko oras.

Nes tai tik meilė, kaip jau niekas kitas,
Tik Dievo karalystė, jau nušvitęs,
Pašventint tam, kas palenkta Jo valiai,
Kurį išpildyti žmogus čia gali.

Vertė ALFONSAS TYRUOLIS.

mažai erzina. Jų visas dėmesys esti sukaupęs kaulų gėloje — skaudės šianakt ar neskaudės? Dėl Adėlės kalbos susižvalgydavome su žmona tylėdami ir tik namuose išsitarėdavome:

— Ir drebteli ta mūsų Adėlė...

— Kaip iš tėvų išmoko, taip ir kalba.

— Tada kokie buvo jos tėvai?

— Matyt, paprasti. Kai bėgdavo už tvartelio, diržus segdamiesi, tiesiai sakydavo, ko ten skuba.

Išitikinome šių spelių teisingumą. Vasarą pakvietė mus į kiemėlį užkandžiams. Atvažiavo ir kitų svečių, daugiausia Adėlės draugų iš vaikystės. Buvo mokytoja, gydytoja, kažkoks draudos menedžeris — visi lietuvių, malonūs žmonės. Tik šie malonūs, mandagūs ir kultūringi lietuvių, bandą tėvų kalba prabilti, kartais tekėdavo tokius žodžius, kad net padvokdavo. O žmogus iš Montanos, Adėlės vyras, pilsit alų ir pasakoją apie Aliaską, kurioje truputį gyveno ir kur jam labai patiko. Nesirūpino nei imigrantais, nei lietuviu.

Gera yra būti galingo, turtingo krašto vaiku ir jame praleisti visą savo amžių. Svetimi rūpestiai esti nesuprantami, neprieinami.

Adėlė su vyru vis šnekteldavo mus kur nors su jais pavaziuoti, o mes išsisukinėdavome. Šunį reikią pas veterinariją gauti, ateisiąs žmogus prakiurusio vamzdžio keisti, pastogėje įsiveisusios voverys, jas vaiksime... Kai išėmėme visas nekaltos melo atsargas, sutiko me. Kaimynas anksti rytė nuprausė savo automobilį, viduje išsiurbė visas dulkeles ir sustodėme keturiuose. Žinau, ką tada galvojo

mano žmona — gal aš pasimokysiu iš gero pavyzdžio ir mūsų automobilį geriau prižiūreisiu. Žinoma, kad mokiausi, bet šį mokslą gyvenime panaudoti nesirengiau.

Adėlė, čia gimusi ir čia gyvenimą leidusi, aiškindama rodinę per langą. Nors daug ką žinojome, tačiau stebėdamiesi aiškiojome: O, kaip įdomu! Jau gerokai pavaijavus, ji tarė:

— Štai aukštesnė mokykla. Aš ją lankiau.

— Labai toli, — nustebo. — Tai mūsų miestelyje, matyt, tokios mokyklos tada dar nebuvo.

— Buvo.

— Nepriėmė?

— Aš neprašiau. Tiesiai čia atėjau.

— Kodėl?

Adėlė tylėjo, o aš, atgal atsigręžęs, vis žiūrėjau į ją.

— Mano buvo gėda, — pagaliau ištarė.

— Kokia gėda?

— Mano tėvas padarė mergėi vaiką.

Dabar aš tylėjau.

— Mano tėvas buvo velnias, — Adėlė jau negalėjo susivaldyti. — Laikraštis apie jį rašė.

— Dėl vaiko?

— Mergė buvo tik keturiolikos metų. Už tai jis ištupėjo du metus kalėjime.

— Su tokia jauna...

— Jūs nežinote, kas čia vyko. Kur dabar prie mūsų upės yra laivų prielauka, ten stovėjo nameliai vasarotojams. Visokių mergų privažiudavo.

— Ir keturiolikmetių?

— Oh, yes!

— Jei pati lindo, ko tada skundėsi?

— Kad vaiką padarė, o ji vaiko nenorėjo.

— Vedusiam žmogui tokiose vietose...

— Mano papė varydavo degtinę. Buvo prohibicijos metai, gal jūs nieko apie ją negirdėjote. Išvaręs veždavo į tuos namelius pardavinėti ir pats ten su visais gerdavo.

— O iš Lietuvos maldaknygę atsigabeno.

— Kai atplaukė, gal buvo geras. Paskui maldaknygės niekam nereikėjo. Visi lietuvių čia buvo komunistai. Gėrė, mušėsi, iš kunigų juokėsi. Vaikai gėdijosi. Bėgome nuo jų ir niekad nesakėme, kad mokame lietuviškai. Pirštai užbadytų.

— Maniau, kad mūsų žmonės visur darbštūs ir tvarkingi.

— Oh yes? Čia jų buvo mažai, dvidešimt ar kiek šeimų. Visi palaidi kaip šunys! Mielinu, kad pirma čia vienas mušeika atsibeldė, paskui kitus tokius susilaukė. Rytais toks vyras čia dviračiu pravažiavo. Irgi lietuvis. Tik jis niekaip kalbėti negali. Susibarė tėvai, jo mamė norėjo puodu savo vyrui duoti per galvą, pataikė vaikui. Liko be kalbos.

— Kitur taip nebuvo, — stebėjau.

— Kitur ir bažnyčios, ir klubai, ir laikraščiai...

— Mes tokių dalykų nežinojome, pas mus kasdien užė baliai. Kol tėvai neišmirė, mums, vaikams, buvo gėda. Kentėjome.

O mes nežinojome, kad jau tada už lietuviškumą kentėjo vaikai... Kentia ir dabar, nes Adėlė ašarojo pasakodama. Vaikiškos kancios likusios ir baigiantiuose senti.

Robert Frost – poetinės sintezės kūrėjas

ALFONSAS TYRUOLIS

20-ojo amžiaus amerikiečių poezijoje šalia vyresniųjų Edwin A. Robinson, Carl Sandburg, Ezra Pound ir Conrad Aiken stovi Robert Frost (1874-1963). Šįmet sueina 120 metų nuo jo gimimo. Nors visos knygos rodė šį poetą gimus 1875 metais, tačiau neseniai rastas jo tėvo laiškas Robert Frost gimimą paankstino ištisais metais. Pats Frost tam nespriešino: New York'e, pasikvietęs 80 draugų, daugiausia poetų ir mokslo žmonių, prie 80 žvakių atšventė šią jam reikšmingą gimimo sukaktį ištisais metais anksčiau, nei knygos buvo nurodyta. Senoji klaida buvo atitaisyta.

„Eilėraštis prasideda džiugesiu ir baigiasi išmintimi“, rašė Frost savo *Rinktinėse eilėse* (1930) įžangoj. Tačiau tą jo kelią nuo fantazijos iki filosofijos reikia suprasti ne evoliucine, bet statine prasme. „Jo poezijoj nėra kitimo evoliucine prasme“, sako Louis Untermeyer Frost'o *Nuetojo kelio* įvade. Nuo fantazijos savo jaunystės eilėse iki filosofijos vėlesniojo amžiaus kūryboje ejo Goethe. Ir tai buvo evoliucinisėjimas palaipsniui. Frost'o kūryboj šuolis nuo fantazijos į filosofiją vyksta kone kiekvieną momentą. Jo senatvės lyrika yra tokia pat žaisminga, kaip ir jaunatvės filosofinė.

Koks gi šio poeto kūrybos kelias? Tai savotiško sintetinio kelias. Gimęs San Francisco, Kalifornijoje, augo ir gyveno daugiausia Naujojoje Anglijoje, kurią ir savo poezijoj daugiausia vaizdavo. Kadangi tėvas, ir motina buvo pedagogai, tai pedagoginių bruožų randama tiek Robert Frost asmenybėj, tiek ir gyvenime ir kūryboj. Metesis ir ūkio darbus, greit apsiylyję ir 1911 metais iškeliavę į Angliją, kur praleido kelerius metus. Grįžęs iš Anglijos, ėmė garseti kaip poetas dviem pirmaisiais savo poezijos rinkiniais – *Berniuko valia* (1913) ir *Bostono šiaurė* (1914). Po to, tam tikrais tarpais ejo kiti rinkiniai, pradedant *Kalnų intervalu* (1916) ir baigiant *Skyrimu* (1962).

Kelių universitetų ir kolegijų, jų tarpe Columbia, Harvard ir Yale, literatūros garbės daktaras, Frost, bene kaip pirmasis amerikiečių poetas, yra keturis kartus laimėjęs Pulitzer premiją – už *New Hampshire, Rinktinės eiles*, *Tolimesnę grandinę*, *Liudininką medį*. Nors tai jau brandesnio amžiaus rinkiniai, tačiau juose slypi tie patys pradai, kurių yra ankstyvesnė lyrika.

Grožio ir gerio jungimas yra viena iš pačių svarbiųjų Robert Frost poezijos žymių. Tad joje nebeįžiūrime ir to pragmatizmo, apie kurį taip daug kalbama šiandien. Nėra abejonės, kad formos adoravimas yra tiek pat šališkas, kiek šališkas yra naudos išėjimas meno kūrynei. Ir lyrika ateina su ideja, ir ji nėra vien nuotaikos nesėja, kokia yra muzika.

Kad lyrika ne vien nuotaika kelia, bet ir į susimąstymą veda, rodo kaip tik visa Robert Frost kūryba. Sakytum, amerikietišku būdu jis pradeda žaismu („džiugesiu“) ir eina prie rimtesnio susimąstymo. Vaizduotė jis jungia su išmintimi.

Kai kas Frost'ą laiko klasikiniu poetu dėl jo kūrybos skaidrumo bei aiškumo, dėl jos permatomumo bei vergilinio ir Wordsworth'inio artimumo gamtai, dėl jos tikslingumo pasaulėžiūrine prasme. Toji jo pasaulėžiūra ir glūdi sintezėje.

Tačiau Frost'o sintezę turim suprasti ne mums įprasta, bet jam savita prasme. Toji sintezė kaip tik padaro ji mums artima, šviesu, suprantamą, be daugelio mūsų laikų poetų tapytą turtum uždarą narvą, ieškant buitės prasmės sprendimo. Toji

Robert Frost (1874-1963)

Frost'o sintezę suvestina į paprastą formulę: jei negali gyventi kaip nori, gyvenk kaip turi gyventi.

Reikalingas apspirsti su duota padėtim, negalėjimas tikrovės pakeisti suteikia tam tikrą tragiškumo atspalvį. Iki to meto neįjungta ir kova, bet ten, kur ji nebereikalinga ir nebetinka, ateina meilė. Meilė pakeičia aną „apsipratimą“.

Draminio ir kolokvinio elementų gausu visoj Frost'o poezijoj. Jis ypač aktyviai žaidžia *Bostono šiaurėje*. Antai, „Taisomųjų tvorų“ kyla laisvės ir disciplinos problema.

Gal apsieiti be tvorų? Juk mano pušies skujos „nesuvalgys“ kaimyno obuolių. Bet jeigu kaimynas barbaras, jis ne tik griauja svetimas tvoras, bet kai jam reikia, pats apsitveria kinų geležinėm tvorom. Tad tenka pasiduoti „blaisvai“ disciplinai tam, kuris tvoros nenorėtų iš mėlės.

Kalnų intervalu Frostas ne tik ieško sintezės, bet eina dar toliau – nugirsti, ką daiktai jam kalba, net maži, nereikšmingi daiktai, ypač iš gamtos ir ūkio gyvenimo, ir kuri jis vėliau vėl sugrįžo po ilgesnio profesoriavimo Amherst

kolegijoj. „Hylos upelis“ jam sako, kad daiktai bus tiek verti, kiek meilės į juos idėsi. „Raidžių garsas“ jį veda į gilesnį gyvenimo supratimą. „Karvė obuolių metu“ jam žadina pasibaisėjimą materializmu.

Frost'o sintezė, kaip priešingybų jungimas, gal ryškiausiai pasirodo *New Hampshire* rinkinyje, kur išnyra į paviršių idealistinis nusiteikimas. „Ugnis ir ledas“ moko, kaip pragaistinga neapykanta, o „Tikslas buvo daina“ ramiai nuveda muzikos garsą iš šiurkščios šiaurės į švelnius pietus. Poetas jau subrendęs kančiai ir ima jos dalį po džiugesio valandų („Link žemės“). Eilėmis „Mūsų giedanti jėga“ jis įstengia ir pro audrą su pergales giesmė išieiti.

Jungdamas faktą ir fantaziją, stovėdamas gan arti realizmo, Robert Frost jame neprasiranda, lygiai kaip ir iš satyros ir humoro jis moka iškovoti į susimąstymą arba kritiką. Pareigos jausmas aiškiai juntamas *Tolimesnėje grandinėje*. Čia taipgi „paukštis tamsoj sugieda“, o tikroji malda tai meilės malda, ir kas myli, tas tikrai meldžiasi.

Kaip ir anglų Dylan Thomas, Robert Frost ne kartą jungia priešingumus, leisdamas jiems kovoti „riterišką kovą“. Čia yra kas nors, kas nemėgsta tvoros. Ir čia pasigirsta kitas balsas: „Geros tvoros daro gerus kaimynus“. Tai jau ne meilės, bet įstatymo teigimas.

Jungimas yra bendra Frost'o asmenybės ir kūrybos savybė:

Kas nori, lai daro skrybąs, Bet manasai tikslas – tik jungt Tai, kas pašaliną ir kas pagrindinio.

Kaip akys, kad mato, į viena sujungia.

Eini su dešine...

(Atkelta iš 1 psl.)

nenumano, kad kas nors bloga yra tyčia sakoma. Ir kartoja, ir kartoja vieni kitiems visokias nesąmones, net akivaizdžias nesąmones. Tas žmonių dvasios gadinimas buvo bjauri, nusikaltama politika ir tyčinė veikla, kertanti ir tikėjimą nepriklausomybe“.

Dešiniųjų pakraipų politiniai žmonės atkakliai vadovavo Lietuvos išvedimui į nepriklausomybę, demokratizacijai ir privatizacijai. Vytautas Landsbergis konstatavo (*Laisvės byla* 1990-91 p. 303): „Pamąstau ir sakau; mes padarėm darbą. Mes jį padarėm neblogai. Dabar bus nauji uždaviniai. Prasideda nauji darbai, ir yra apie ką galvoti“. Tada pasirodė, kad dirbant galima padaryti klaidų, ir tas, žinoma, suprantama. Bet dešinei sunku pripažinti savo klaidas. Lengviau atsiriboti nuo kitaip galvojančių, nei mėginti juos įtikinti. Lengviau kitus kaltinti, nei prisipažinti suklydus.

Kada imta galvoti kaip bendrus siekius pradėti ir testuoti, tada, visai suprantamai, pradėjo skirstytis nuomonės. Per dainuojančią revoliuciją ir mitingus buvo galima mitologiškai kalbant suvienyti tautą iki herojiškai patriotinės pozicijos. Nelaimė, nesutarimas dėl metodų išaukė tą pražūtingą „mes – jūs“ nusiteikimą. Jis net buvo kai kur pakeltas į „budelių“ plotmę. Tai uždarė duris politinėms koalicijoms, savų organizacijų praplėtimui, susitarimams ir panašioms politinės kultūros aspektams, pasireikšiantiems, kada politinės grupuotės demokratijoje siekia daryti savo įtaką į krašto gyvenimą.

Jei inteligentija daugiausia buvo sovietinė, tai sakykim, kad beveik visi pasisakė nuo tų idėjų norintys atsiriboti. Kilo pagrįstas klausimas, kas nuosirdus ir kas ne. Kas sugėba ir kas ne.

Robert Lee Frost (1874-1963)

„Teužburia mane, paklydėlį, naktis tamsi“

Didžiojo šuns (Canis Major) žvaigždynas, pavaizduotas Amerikos astronomo Elijah H. Burritt atlase, išleistame 1833 metais. Šuo pasirodęs šoki i rytų pusę ir „Su žvaigžde akyje“, kaip rašo Robert Frost. Šuns nosį žymi šviesiausia padangų žvaigždė Sirius.

PADANGĖJE PAKLYDĖS

Audringą naktį debesys, lietaus šaltinis, Prasiskleidė, ir tik rasa nukrito ant gelio. Ir džiaugsmas apėmė – dabar mėlynė Galėsiu paieškot pažįstamų ženklų. Bet taip mažai žvaigždžių dangaus lopely šviečia, Tik kelios tarp žvaigždynų nepažįstamų, Ir nei vienos šviesios, kad atpažint galėčiau. Ir siaubas apėmė mane, kad aukštumu

Gelmėj paklydau ir tik atsidust galėjau: „Kur aš, kur tu, žvaigždė, esi? O prisiskleiskit debesys, padangę tegilėja, Teužburia mane, paklydėlį, naktis tamsi“.

APIE ATSITIKTINĮ ŽVILGSNĮ Į ŽVAIGŽDYNUS

Ilgai tu lauki, kol kas nors įvyks Dangaus skliaute virš plauto debesų, Viršum pašvaistės nervų virpančių. Susikryžiuoja saulė ir mėnulis, Tačiau nepaliečia viens kito, ir ugnis nešoka. Planetos savo kreivėse lyg susipainioja, Bet niekam nieko blogo nenutinka. Mes galime toliau ramiai gyventi, Kitur nei žvaigždėse ar saulėj, ar mėnuly Ieškoti sukreitimų bei naujovių, Kad visiškai neišprotėtumėm. Teisybė, kad ilga sausra pasibaigia lietum, Ir Kinijoj taika ilgiausia baigiasi kova. Bet veltui visą naktį tu budėtum Ir lauktum, kol dangaus tyla sugrius Kaip tik tada, kai tu į skliautą žiūri. Šianakt tikrai ramybė liks nesudrumsta.

ŽVAIGŽDĖS

Kiek daug žvaigždžių susibūriuoja Viršum audringo sniego, Kursai aukštyn verpetais kyla, Kai žiemą vėjai spiegia.

Lyg jos suprastų mūsų likimą, Kai klupdami mes einam Į baltą poilsį, sniegnais Jau uždengtą buveinę.

Tačiau nei meilės, nei pagiežos, Ir amžinai jos tylios, – Minervos marmurinės akys, Neregės ir nebylios.

CANIS MAJOR

Didysis tai Šuo, Padangių žvėris, Su žvaigžde akyje Iš rytų mus pavys.

Ir vydamas šoks Lig pat vakarų, Nepavargęs niekados Ant kojų tvirtų.

Aš menkas šunelis Sulosiu tyloj Drauge su Didžiuoju, Kurs siaučia tamsoj.

ASTROMETAFIZIKA

Mylėjau, Viešpatie, padangę, Jei nori, teisk už tai mane. Mylėjau skaidrą Dievo langą Ar tamsų debesų tvanę.

Ir suklupau susivarduliuavęs, Dažnai žiūrėdamas aukštyn, Pusiausvyros nebeatgaavęs, Ramentais vos iriuos pirmyn.

Mylėjau dangų aš kiekvieną, Lig pat septinto imtinai, Todėl meldžiu Tave šiandieną kaip nors atlygint nam už tai.

Žinau, aš negaliu tikėtis, Kai būsiu perkeistas dvasia, Kad mano skalpas sužibėtų Žvaigždynu nuostabia šviesa.

Bet jei tokia valia jau būtų, Nors ir nevertas aš esu, Pasiųsk mane aukštyn papūti, Tik ne žemyn, kur karšta ir baisu.

Vertė ALEKSANDRAS RADŽIUS.

Robert Lee Frost (1874-1963), populiarus ir mėgiamas Amerikos poetas, vienuolikos poezijos knygu autorius, keturių Pulitzer premijų laureatas, buvo drauge ir astronomas-mėgėjas. Megdaves pasižvalgyti po padangę, paklajoti tarp žvaigždynų ir nevengdaves apsilankyti pietų Floridoj, kad galėtų stebėti šviesiausią Pietų pusrutulio žvaigždę Canopus, kuri žiemos metu matoma pietinėje JAV dalyje, nedaug tapikiliusi viršum horizonto.

Šis pomėgis ryškiai atsispindi jo kūryboje. Yra parašęs nemažai astronominės tematikos eilėraščių. Jo poetinis požiūris į padangių reikšminis yra nuspalvintas jam charakteringu humoro lašeliu ir „common sense“ filosofija. – A. R.

Vilniaus universiteto observatorija, 18 a. (architektas M. Knakfussas). L. Verblugevičiaus nuotrauka

Dešinėje liko beveik vienas mąstytas: aklas lojalumas Landsbergiui. Nepriklausomybės drausmingam siekimui tai beveik nelygi. Gal darysis vis sunkiau užtektinai balsuotojų įbauginti iki tiek, kad prastas gyvenimas pasidarytų antraeilės svarbos. Jauciamas inteligentijos nusivylimas vakariečių siūlomomis idėjomis ir lauktomis, bet nesulauktomis investicijomis. Viena vertus, nenorėta priimti vakariečių pasiūlymą tinkamai persiorientuoti, kita vertus, jau nusivylimas pinigų ieškojimas užsienyje. Vis dažniau girdėti, kad Vakariai turi socialinių problemų, kurių Lietuvai reikėtų vengti ir reikia sudaryti savąją viešojo gyvenimo pasaulėžiūrą. Trumpai pasiro-

nori matyti ekonomines prosvaites, kad asmeninis gyvenimas gerėtų. Dalykiškų pasiūlymų beveik nematyti. Gal darysis vis sunkiau užtektinai balsuotojų įbauginti iki tiek, kad prastas gyvenimas pasidarytų antraeilės svarbos. Jauciamas inteligentijos nusivylimas vakariečių siūlomomis idėjomis ir lauktomis, bet nesulauktomis investicijomis. Viena vertus, nenorėta priimti vakariečių pasiūlymą tinkamai persiorientuoti, kita vertus, jau nusivylimas pinigų ieškojimas užsienyje. Vis dažniau girdėti, kad Vakariai turi socialinių problemų, kurių Lietuvai reikėtų vengti ir reikia sudaryti savąją viešojo gyvenimo pasaulėžiūrą. Trumpai pasiro-

džiūsios, vakarietiškai liberalios idėjos prigiso ir liko tik keletas iškilų centristiškai kalbančių asmenybių. Politiškai dauguma nori šlietis prie Vakarų Europos, nors pasilieka rytietiškame galvoje su jam būdingu uždarumu. Vikresni sukasi, kaip kas išmano, o daugumai nematyti rimtai formuluotų progreso gairių ekonomikoje. Per balsavimus, atrodo, kreipiamas dėmesys ne į programas, bet asmenis. A. V. Škudaitė (*Tėvynės sargas*, 1993 Nr. 1) rašo: „Ir visai be ironijos noriu priminti, kad istorinėse valstybėse karaliai buvo laikomi Dievo siųsti. Kad ir kaip būtų sunku šiandien, valstybės vadovo devalvacijos laikais, pripažinti, tačiau valstybei ypač svarbu, kas yra viršuje. [...] nėra labai svarbu – Dž. Bušas ar B. Klintonas. O Lietuvoje skirtumas (Nukelta į 4 psl.)

Julius Keleras

Laiškai iš Vilniaus (12)

Sveiki mielieji,

Lietuvoje vėl atgyja (gal kažkiek ir inspiruojama) juodoji galia – naikinama partizanų atminimas: Skriaudžiose išvartomi kryžiai sovietinės okupacijos aukoms – lietuviškiems partizanams; Garliavoj numušama ir suniokojama Juozo Lukšos (Dau-manto, Skrajūno) atminimui skirta memorialinė lenta. Simptomai-ka? Ką kas gal ir turi savo inter-esų bei tikslų, o gal tai tiesiog eilinių piktadarių darbas, kurių Lietuvoje, kaip ir kitur, nestinga. Tai čia, tai ten nugirsti: sudaužė, subjaurojo, išniekino.

Tiesą sakant, ne tiek daug ir nuo kitų, daugelio postkomunistinių šalių, skiriasi. Per penkiasdešimt metų sovietų pastan-goms sugriovus pilietinę visuomenę, jos taip ir nepavyko atstatyti, nors tam tikru metu atrodė, jog *homo lituanus*, jau išvėręs tiek išmeiginimų, išsikristalizavo į harmoningą ir gražų etninį dydį. Deja, pasirodė, tatau būta tik optinės apgaulės. Be abejonės, nera ko džiaugtis, kad tauta šiuo po-žiūriu ne vienija, kad depresija, neviltis, bejėgiškumas, baimė ta-po jos kasdienybės įrankiais, be ju mes jau neįsivaizduojame nuolatino savo buvimo.

Geras tekstas, koks vertingas jis bebūtų, mums jau retai suke-

lia malonuma, jeigu tai nėra maž-daug tokio tipo politinė ar pseu-dopolitinė sensacija: *Žirinovskis tikisi vadovauti Rusijos vyriausybei ar Burokevičius ir Jermolavičius organizuoja pasaulinę re-voliuciją*. Ir vis dėlto kai kas teigia, jog kaip tik tokie esti ateinančio kapitalizmo simptomai: visuotinis nerimas dėl rytdienos, mokymasis iš naujo elementa-riausių dalykų: aritmetikos (kaip daugiau uždirbti kito sąskaita), retorikos (skambiu ir ne daug ka-tereikiškančių žodžių), meno už-miršti artima. Tiesa, ne mes vieni tokie. Ir visgi ar tai paguoda?

Atsiverti Alfonso Nykos-Niliū-no *Vyno stebuklą* ir supranti, dėl ko dar esi gyvas. Širdis iš tikro kyla aukštyn, pajutusi, jog tai nėra popietinė erotomaninė proza, skirta jaunųjų feministų būrelio sekmdieniniam desertui, ar eili-nis falofekalinis romanų kepejo produktas, kurio nihilizmo nei naujakalbes neįvertintų ne tik preraphaelitai ar postromantikai. Jis neskaniai kvepia ir vienas ži-monom (ir, beje, gerai rašančiam!) kūrėjui, recenzavusiam ko-legos šedevrą: „Atvirai šnekan-t, jei ne pasižadėjimas parašyti re-nzenciją, būčiau jo neįveikęs...“ O vargšai skaitytojai! O laikai, o pa-pročiai!

Jūs

Julius Keleras

Nuomonės ir pastabos

Atviras laiškas Algirdui Landsbergiui

Didžiai Gerbiamas Dramaturge,

Tamsta atviru laišku Kazui Sajai 1994 m. vasario 19 d. *Draugo* numeryje su aiškiu intere-su iš „grabo“ prikelė seniai pamirštas „Barakūdus“. Tame laiške yra užuominu, su kuriomis negaliu sutikti. Gal užtai, kad ir aš toje nesusiipratusioje publiko-jė buvau. Tad jutuau publikos nuo-taikas iš labai arti. Niekas nekavato, tik labai liūdnai šypo-jo ir iš salės ėjo tarytum po šermenų rožinio. Tarpe eilinių žiūrovų sutikau ir kitokių žmonių, bet visi galvas pa-narinę trauko pečiais, bet nieko nesako. Reiškia, publika santūri, ori, taip, kaip lietuviams pridera. Nekuklu, bet prisistatysiu ne eiliniui žiūrovui. Mano draugystė su teatru prasi-dėjo Lietuvos Valstybiniame tea-tre ir per išvijos lagerius nusitęsė iki Pacifiko. Tas [Los Angeles] Dramos sambūris irgi mano „pagimdytas“. Teko sure-žisuoti per 50 veikalų. Taip pat gerai susipažinau, dirbdamas kaip spaudos atstovas, su Holly-wood'o filmų ir teatrų pramone, bet tokių žmonių pagrazinimų jokiam teatre bei filme neteko girdėti nei matyti. Nepriėmęs mūsų išeišiuska publika, bet nors į Čikagą vežė jau išvalytą tekstą be tų priedų „Šu“, publikos abi dienas pilna sale išėjo po spektaklio susiraukus ir nesikavoję ir net nesišypojo. Netiesa, kad auto-rius mažai pažįsta mūsų išvijos tautiečius, nes jau keliolika metų ir ne vienai savaitei atvyksta, gyvena tarpe mūsų. Nesutinku

su teigimu, kad išvija tokia užsimerinusi ir neina su gyve-nimu. Tiesa, per tiek metų mes neismokome [...] kvatoti iš blyvzgu arba riebių žodžių, kur tamsta pripažinti, kad dar buvo per „kūdi“ ir gatvėse dar geriau galima girdėti. Gaila, per tiek metų mes išlikome ištikimi san-tūrumo savai kultūrai, papro-čiams ir tradicijai. Nera reikalo mums aiškinti, kad visos pjesės riebybės išplaukia iš kūno neto-bulybės. Tas, kaip pasaulis egzistuoja, yra jau žinoma, bet to-

netobulybės turi būti paliktos savo privaciose vietose, juk mes nestatysime tualetų scenoje pa-vaizduoti netobulybės? Sutinku, kad tverdamas žmogų ir paskui moterį Viešpats buvo numatęs būsimas tautas ir genetinėje struktūroje statydamas užkodavo tam tikrus tautinius bruožus. Džiaugiuosi, kad mūsų tautai Viešpaties, ypatingai išvijos šakai, buvo užkodotas rim-tumas, orumas ir mes, mes, išvija, ta visą išlaikėme iki šių dienų ir nenuėjome su [...] kvatoti iš niekų ir blyvzgu. O

kad tų vaizduojamų „Barakūdų“ veikale nebuvo, o tik kažkoks mišinys, kur buvo sunku ir susi-gaudyti, kas ir ka pajaukia ar nori pajaukti. O vietoje „Barakū-dos“ – gražiai apmąstytas prostitu-tės žinoma, čia jau režisieriaus barai, kuriuose buvo daug pa-klaidų.

Juozas Kaributas
Los Angeles, California

– Laiškas spausdinamas ištisai, kalba šiek tiek pataisius, bet privalejus išleisti frazes, užgaunan-čias šlame kontekste nieko dėtus kitautais. – Red.

14 Los Angeles Dramos sambūrio Kazio Sajos „Barakūdų“ pastatymo: Aloyzas Pečiulis, Vincas Dovydaitis, Juozas Raibys. Jono Tamulio nuotrauka

Eini su dešine...

(Atkelta iš 3 psl.)

didelis V. Landsbergis ar A. Bra-zauskas”.

Dešinė, atrodo, turi du aiškius, politinius simbolius, vertus dė-mesio netolimai ateičiai: krikščionius demokratus ir Vytautą Landsbergį. Nė vienas jų nepasisako aiškiai už ekonominį konservatyvizmą – už vakarie-tišką rinkos ekonomiką – užtat iš viso kalbėti apie Lietuvos dešinę galime, tik turėdami min-tyje partijas, esančias opozicijoje darbiečiams, o ne stovinčias partijų ideologiškų grupuotės dešinėje. Kadangi Vytauto Landsbergio Lietuvos užsienio politikos interpretacija yra ne tik svari, bet ir dažnai paskelbiama, tai kita ypatingas svarbos tema politikoje būtų: ekonomika. Dešinėje nematyti aiškesnių vakarietiško pobūdžio ideologinių pasisakymų šalia gana trafa-retinių bendrybių apie patrio-tizmą, laisvę, rinkos ekonomiką, dora, privatizaciją ir pan. Iki šiol tas, atrodė, nebuvo pagrindinis dešinės minusas, nes Centro grupės, turėjusios geriau išdirbtas programas, smarkiai pra-laimėjo pastaruose rinkimuose į Seimą (1992 metais).

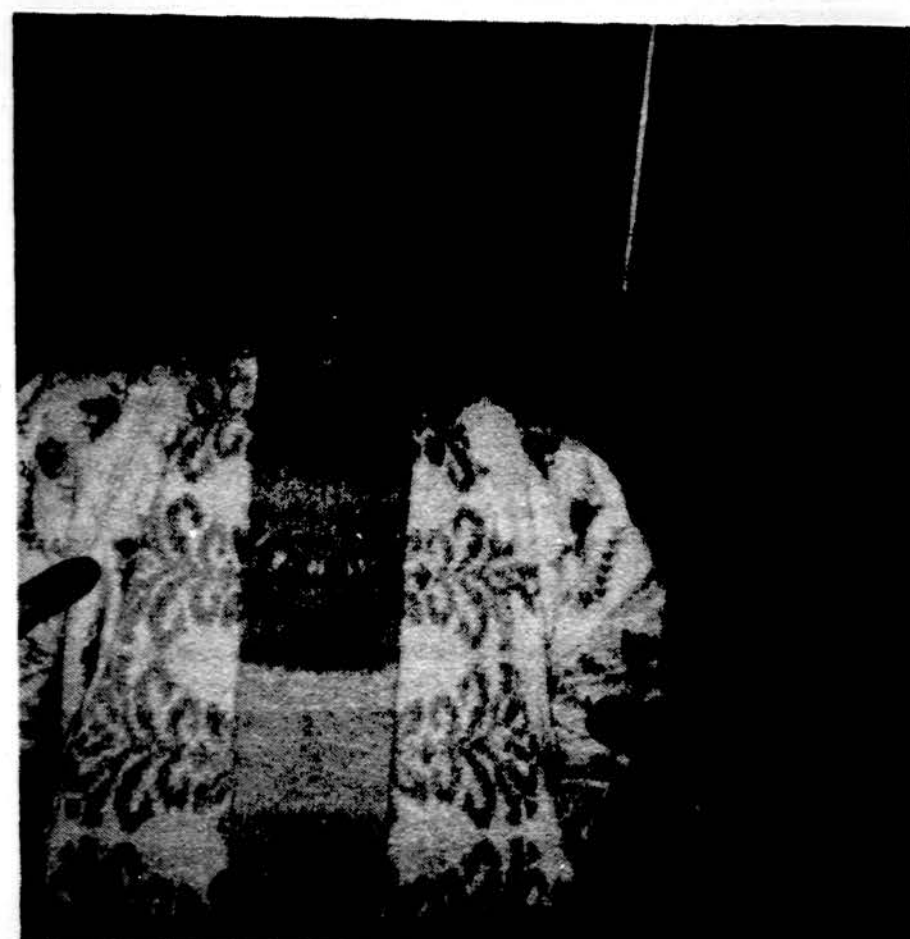
Vytautas Vardys tačiau yra pažymėjęs (*U laisvę* 1993 Nr. 116), kad „Ko dar reikia ateities poli-tiniam procesui – tai nuostatų, kuriomis greičiau ir tikslingiau būtų galima išvystyti produkty-vumą ir asmenines iniciatyvas, kartu garantuojant darbininkų ir kaimui socialinį pagalbą ir paramos tinklą. Čia bus politinės kovos laukas, kaip jis ir turi būti“. Tokioms nuostatomis dalykiškų ir konkrečių pasiū-lymų nematyti iki šiol nei iš kairės, nei iš dešinės. Užtat dabar pasidalijimas į dešiniųjų ar kai-riųjų simpatikus remiasi dideliu pasitikėjimu savais vadais ir skir-tincom subjektyviom pažūrom į kas vyko, kas įvyko ir kas dar vyks buvusių komunistų eilėse. A. V. Škiudaitė nusiskundžia viduriečiais: „Labai keista, kad jie renkasi ne tą, kuris nukentėjo, bet tą, kuris turi nuodėmę ir negali jos pripažinti“. Dešinieji

tačiau priėmė kai kuriuos „nuo-dėminguosius“ į savo tarpą ir juos pas save laikė tol, kol šie aklaikė dešiniųjų vadus. Atsi-radus skirtingai nuomonei, jie kartais jau tapo „išdavikais“ ne tik dešiniųjų, bet ir visos tautos.

Dešinei reikia kalbėti apie pa-vojus iš kaimynų, apie doros ug-dymą, apie teisėtvarkos stip-rinimą ir, svarbiausia, pristatyti konkrečius pasiūlymus gerinti ekonominę padėtį. Dešinė, tikė-kimės, supras, kad vien gerų norų, „nekalumo“ ir pasisa-kymų neužtenka, nes pagal Vardį „... turi užimti valdžią, kad įves-tų savo įstatymus“. Ne vien kaip revanšą savajai nomenklatūrai gražinti, kaip tai padarė kairieji, kad prieitų prie to valdžios lovio su mokesčių surinktais pinigais. Su savo aiškia programa suteikti piliečiams viltį, jog tikras pro-gresas daugumai galimas. Prof. Landsbergis atkreipė dėmesį į „demokratūrą“, praktikuojamą kairiųjų. Jos taip pat reikia veng-ti dešinėje, ne tik pirštu del to rodyti į kitus.

Piliečių turime visokių, taip kad vien galvojančių pagal dešinę balsų neužtenka laimėti. Atei-nančiuose rinkimuose ir vėl nu-lemis tie, kuriems lengva balsuo-ti arba už dešinę, arba už kairę. Nepriklausantieji nepatikiėjo, jog dauguma buvusių komunistų turėtų būti laikomi lyg budeliais. Tokie, nepaisant išorinių pavojų, rūpinosi ekonomine padėtimi ir norėjo girdėti daugiau negu tik lyrinę demagogiją ir patriotinius šūkus. Nusivyle kairę, jie gali balsuoti už tinkamai pasiruo-šusią, atnaujintą ir gerai prisista-tančią dešinę su gerais vadais ir be pagiežos.

Savo pasikalbėjime su *Apžval-ga* (1993.04.23) Lietuvos aid'o re-daktorius Saulius Stoma siūlo bent krikščioniams demokratams nustatyti santykius su kitomis dešinišiomis ir centristinėmis partijomis. Akcentuoti ne dešinę poziciją, bet labiau centro dešinę ir tapti plačia, populiaria partija, kadangi: „Krikščioniškosios de-mokratijos ideologijos savoka yra labai plati. Kol kas mūsų parti-joje ji, mano nuomone, susiau-rinta“. Kitaip sakant, atsinau-jinti ir atsiverti plačiau. Tas tikų ir kitoms dešiniųjų partijoms. Šis tas šia kryptimi padaryta.

Čikagos „Vaidilutės“ teatro Petro Vaičiūno „Nuodėmingo angelo“ pastatymo režisierė Irena Leonavičiūtė-Bratkaušienė. Spektaklis bus kovo 26 dieną Jaunimo centre, Čikagoje. Edvardo Šulaičio nuotrauka

Malonu matyti, kad krikščionių demokratų partija savo gairėse pabrėžia ne tik dešiniųjų laimė-jimus, bet ir pripažįsta trūkumus: buvusių vyriausybų neefek-tyvumą, bankų, teisės saugos, žemės ūkio, imonių veiklos sri-tyje“. Ištinkančiai kritikuoja LDDP valdžią. Tačiau problema lieka, nes nors yra pasisakoma, ko norima, tačiau nepasisakoma kaip to siekti. Krikščionių de-mokratų veikėjas, buvęs eko-nomikos ministras Albertas Šimėnas per LKD konferenciją atvirai pasisakė, kad „konfe-rencijoje buvo svarstomi tie eko-nomikos principai, kuriais re-miantis galima būtų parengti detalį ekonominės krizės įvei-kimo ir Lietuvos socialinės gero-vės išvystymo programą“ (Lais-vos Europos radijas 1993.4.28). Reiškia, kad per pastaruosius dvejus trejus metus nebuvo dar susitarta dėl pačių principų, kada jau dabar reikia oponuoti kairie-siems su detalio programa. LKD partiečiai, pripažindami šį trūkumą, jau padarė didelę pažangą, kada kitos dešinės par-tijos to dar nedarė. Taip pat dar-sinančiai atrodo Jaunųjų krikščionių demokratų paskelbta vakarietiškai skambanti dekla-racija 1993 m. gegužės mėnesį. Tautininkai pasiūlė turėti dešiniųjų šešelinę vyriausybę opozicijoje kairiesiems.

Didysis klausimas tai būtų, ar laimėti su Vytautu Landsbergiu ar pralaimėti su juo? Tai priklaus nuo jo. Nėra klausimo tačiau, kad daugumos dešiniųjų partijų vadovybės reikia atnaujinti, nes jos privedė dešinę prie veliausio pralaimėjimo. Tokios jau yra poli-tinės veiklos kietos taisyklės. Tai turėjo jau seniai įvykti kartu su savos galvosenos, sąžinės, savos programos, savos organizacijos, savų tikslų ir galimybių perkra-tymu.

Užtat, vilies, kad eidami už do-ra ir morale, dešinieji reikalauja iš valdžios įvesti tinkamą teisėsa-ugą, pritaikytą visiems. Bijai, kad ir toliau visuomenė bus erzinama pagrįstais ar nepagrįstais savųjų politinių oponentų apkaltinimais, kada stalinistiniai sadistai dar net nėra patraukti į teismą. Bijai, kad iš aukšto žūrėjimas į verslus, privedęs prie „reketų“ įsitvir-tinimo, ir toliau neduos tinkamos valdžios apsaugos mūsų preky-bai.

Vilies, kad dešinė ir toliau no-rės „integracijos į Europą, neat-metant bendradarbiavimo su Rytais“, o ne kairiųjų „reintegr-a-cijos į Rytus, neatmetant bendra-darbiavimo su Europa“. Bijai, kad tai nebūtų pasisakymai vien dėl krašto apsaugos, išjungiant iš tos integracijos europietiška galvojimą, vakarietišką demok-ratiją ir ekonomiką.

Vilies, kad bus spaudimas stoti į NATO ir ieškoti dar glaudesnių ryšių su skandinavais ir su vokiečiais, kad vis labiau susi-

darytų tampresni mūsų politiniai ryšiai su Vakarais. Bijai, kad dėl mažai svarbių pastraipų pešimės tarp savęs derybose su Maskva. Bijai, jog Vakaruose, užuot stengiesi ten paveikti vyriausybės ir žinybą, pasitenkinsime vien tik gąsdinimais ir reikalavimais.

Vilies, kad dešinė atidžiai budės pavojų iš kaimynų atžvilgiu, kada kiti gal bus linke juos primiršti. Bijai, kad susi-rūpinę pavojumi iš Maskvos, toliau nekreips užtekinto dėmesio į krašto ekonominę suirutę, kaip tai buvo praeityje. Bijai, kad dešinė nepastebės, jog pavojui iš Maskvos išlikus ilgiems dar me-tams, dėl to būtina Lietuvai sustiprėti ekonomiškai ir susi-vieninti. Bijai, kad dėl asmeninių, partinių sumetimų ar individu-alios nemalonyos patirties nebūs siekiama tos būtinios bent dau-gumos vienybės ir sutarimo, bent pagrindiniais klausimais. Vilies, kad dešinė pagalvos, jog besirie-janti ir ubagiška Lietuva tik padrasina maskolius, panašiai kaip chaotiška padėtis Kaukaze duoda galimybę rusams pasi-reikšti savo naudai.

Vilies, kad dešinės partijos pa-stebės, jog laimėti rinkimus ir taip įvesti savo programas į kraš-to tvarkymą reikia ne tik tarp savęs susitarti, bet patraukti nepriklausančiuosius. Bijai, kad neatsikreips į tą inteligentiškos dalį, kuri gali sutikti su dešine.

Vilies, kad dešinė ir toliau žiū-rės, kad teisingumas būtų įgyvendintas mūsų krašte taip, kad būtų privilegijuotieji neturėtų ir dabar geresnių sąlygų nei tie, kurie nukentėjo. Bijai, kad tame procese neįsijungtume ir tokie, kurie gali būti produkty-vūs ir padorūs. Bijai, kad dėl pa-viršutinių priežasčių beke-ršdami ar nepakeisdami kai ku-rių žmonių, tuo pačiu nereikalingai siaurins savo užnugarį be galimybės politiškai laimėti.

Vilies, kad atsiras išvijoje pro-tungų ir informuotų žmonių, kurie padės dešinei savo pata-rimais ir politine patirtimi. Bi-jai, kad ir toliau išvija parodys savo politinio galvavimo naivumą ir vien tik duos pinigų dešinės vadovybei, be pastangų sužinoti politinę padėtį. Be kritikos ir be reikiamų klausimų apie dešinės programas, specifinius planus, koalicijas ir aplamai norą ir galimybes laimėti rinkimus. Bi-jai, kad išviviai, nežinodami, kas darosi daugumos tautiečių tarpe, ir toliau remsis savo galvojime tik dešiniųjų propaganda, ran-dama išvivių spaudoje ir radijo laidoje. Bijai, kad kai kurie jų isi-jungs į dešiniųjų pagiežos kovas su tais, kurie kitaip galvoja, apsaugdami juos tautos išdavi-galvojimą, vakarietišką demok-ratiją ir ekonomiką.

Vilies, kad bus spaudimas stoti į NATO ir ieškoti dar glaudesnių ryšių su skandinavais ir su vokiečiais, kad vis labiau susi-

Spektaklis apie meilę – Petro Vaičiūno „Nuodėmingas angelas“

Meilės niekada nebūna per daug. Todėl, kad ji yra sielų ryšys. Meilė gimsta tik visiems geriesiems, tauriesiems žmogaus jausmams išsižiebus. Meilė atlie-pia širdis ir širdies kibirkštis – siela. Todėl dažnai sakoma: su-liepsnojo meilė, karšta meilė, nusvilo sparnus per meilę, užgeso meilė. Meilės kibirkštį Visagalis mums įdėda kelionėn į Žemę ir nori, kad mes ją išsaugotume, kad ji visą laiką lyg žiežirba būtų gyva.

Meilėje negali būti savojo „aš“. Meilėje yra tik „tau, jums, mums“. Meilė – gėrio prad. Gėrio prad-kuria ir stato. Meilės jausmas suteikia žmogui sparnus, ilieja jam gyvasties. Meilė visa gali. Ji nenugalima ir, jeigu yra tyra, niekada nesibaigia.

Tai suprasdami Petro Vaičiūno pjesės „Nuodėmingas angelas“ aktorai bei režisierė pažada – apie meilę bus kalbama ne tik spektaklio, kuris įvyks kovo 26 dieną, 5 v.v., Jaunimo centro didžiojoje saleje metu, bet ir po jo – kavinėje įvyksiančioje pro-gramoje žvakių šviesoje.

Meilė – didelė Visagalio dova-na. Meilė – auka. Meilė – laisvės sparnai. Tik meilė viską gali padaryti. Patikekite – meilės niekada negali būti per daug. Todėl ateikite jos pasisemti kovo 26 diena.

Jus kviečia „Vaidilutės“ teatro aktorė M. A. Jurkutė.

Pastaba: Bilietai į šį spektaklį iš anksto gaunami Vaznelių prekyboje, 2501 West 71st Street, Čikagos Marquette Park'o apylinkėje. Šis bus paskutinis „Nuodėmingo angelo“ pastatymas Čikagoje.

savo tautos draskymu.

Vilies, kad Tėvynės sąjunga (konservatoriai) rimtai stovės už tai, kas jų skelbiama: „Konku-rentiška gamyba ir laisvi mainai bus mūsų valstybės turto, ūkio atgimimo ir vargstančiųjų apsi-rūpinimo šaltinis“. Nepaisant pareiškimų, bijai, kad dešinė ir toliau pasiliks komandinės eko-nomikos puoselėtoja, didžių mokesčių rinkėja ir svieto ly-gintoja. Bijai, kad nevyrautų tokios kraštutinės nuomonės, kaip Vlado Terlecko, dešiniųjų veikėjo, dažnai pasisakančio eko-nominiais klausimais, teigimas, jog lito nestabilumas gali kilti dėl Vakarų slapto plano įjį sužlugdyti, kad mūsų rinką jie galėtų domi-nuoti. Tai pavyzdys savo krašto perversinimo, kuris kartais gir-dimais, juos tik patvirtina, kaip mūsų politikų, tiek kairiųjų, tiek dešiniųjų, galvosenos siaurumą ir tą dešiniųjų polinkį per daug kai kur žiūrėti slapto pinkles, slap-tus susitarimus ar kokius nors slaptus įgaliojimus.

Vilies, kad visi dešinieji, kaip Tėvynės sąjungos deklaracijoje įrašyta, sieks: „įkurti Sąjungą, tvirtą ir nuosaikią dešiniojo cen-tro partiją. Ji telks žmones išsau-goti ir skleisti laisvę, kurti mo-dernią vakarietišką valstybę, veiksmingą jos ekonomiką ir gyvą kultūrą“. Vilies, kad ku-riant vakarietišką aplinką, išlaikydami piliečiams prideramą laisvę, visgi nepasiduos gami-kliai, vakarietiškam neprotingam libe-ralizmui. Bijai, kad nepasimokius iš padarytų klaidų ir toliau liks užsidarę, daug kur žiūrintys spąstus, bijantys viešo dialogo su kitaip manančiais ir besišvais-tantys mažai pagrįstais ap-kaltinimais. Nelinkę nuodugnai pasižiūrėti į vakarietišką demok-ratiją papročius tiek gerus, tiek netikusius. Bijai, kad neįvertins reikalo, kaip tik dėl laisvės išsau-gojimo, jungti – ne keršyti ir skaldyti. Duoti piliečiams gali-mybę ekonomiškai stiprėti, kad visas kraštas stiprėtų, o ne gyventų iš paskolų.

Jonas Pabedinskas